

การถอดบทเรียนเรื่อง “การสอนจากประสบการณ์ (Experiential Learning)”

ด้วยอาจารย์บุษนาภ ยูฮันเงาะ และ อ.ทัศนีย์ นิลสูงเนิน **ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมการสอนจากประสบการณ์ (Experiential Learning)** จากแผนงานสุขภาพผู้หญิงและความเป็นธรรมทางเพศ สมาคมเพศวิถีศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การบูรณาการมิติ ความเป็นธรรมทางสังคมในการเรียนการสอนการปรึกษา” เป็นระยะเวลาตั้งแต่ประมาณ กรกฎาคม 2559 – มิถุนายน 2561 แล้วได้ออกข้อความรู้ ดังนี้

ความหมายของการเรียนการสอนจากประสบการณ์ (Experiential Learning)

การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นปัจจัยหลักหนึ่งของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ประสบการณ์นี้หมายรวมทั้งประสบการณ์ที่บุคคลนั้นผ่านพบมาแล้วและประสบการณ์ในชั้นเรียนโดยจะนำข้อมูลสำหรับนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนการตีความหรือสะท้อนคิด เพื่อตรวจสอบและทำความเข้าใจระบบคุณค่าของแต่ละปัจเจกบุคคล โดยผู้สอนเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีมิติด้านคุณค่า และมีกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือทำหรือสัมผัสจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทำความเข้าใจ คุณค่าของกิจกรรมหรือสิ่งต่างๆ ยิ่งกิจกรรมนั้นก่อให้เกิดความอึดอัด หรือได้รับประสบการณ์เชิงอารมณ์จะยิ่งมีโอกาสเรียนรู้สู่การเปลี่ยนโลกทัศน์สูงขึ้น มีขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์ (Experience) โดยการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหัวข้อที่กำหนด
2. การทบทวน สะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) ด้วยการบอกความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม
3. สรุปองค์ความรู้ (Generalization) คือ การสรุปปัญหาของกลุ่ม ที่ได้จากความรู้สึกและการเรียนรู้จากสมาชิกกลุ่ม และผู้สอนจะเอื้ออำนวยช่วยทำให้เกิดความกระจ่างชัดในเนื้อหามากขึ้น
4. ประยุกต์ใช้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Application) การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนจะร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่จะนำไปปรับใช้ สิ่งที่จะต้องเรียนรู้ต่อไป

การประยุกต์ใช้การเรียนการสอนจากประสบการณ์

ผู้สอนได้นำการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมจากแผนสุขภาพผู้หญิงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชา SW3003 เพศภาวะและความรุนแรงในครอบครัว และรายวิชา SW3223 สังคมสงเคราะห์ผู้ถูกทารุณกรรมทางเพศ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ทั้งหมด 5 สัปดาห์ที่ได้ผลเป็นอย่างดี ดังนี้

ผลการจัดการเรียนการสอนจากประสบการณ์

จากการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนจากประสบการณ์โดยผู้ประเมินภายในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ โดยการสนทนากลุ่มย่อยกับนักศึกษาเมื่อเรียนจบภาคการศึกษาแล้ว ปรากฏผล 5 ด้าน คือ 1) การทบทวน
หัวข้อการเรียนรู้ 2) รูปแบบ/วิธีการสอน 3) ความเข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้ 4) ทักษะที่เปลี่ยนไป การนำความรู้ไปปรับใช้
และ 5) ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำมาแยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1.ทบทวน หัวข้อการ เรียนรู้	2. รูปแบบ/ วิธีการสอน	3. ความเข้าใจ เนื้อหา การเรียนรู้	4. ทักษะที่เปลี่ยนไป การ นำความรู้ไปปรับใช้	5. ข้อเสนอแนะต่อการ จัดการเรียนการสอน
การ Grounding (การรับรู้อยู่กับ ลมหายใจเข้า ออก)	นั่งตามสบาย ไม่ เกร็ง สีสมา หายใจเข้าลึก หายใจออกยาว เมื่อมีเหตุการณ์ เข้ามารบกวน เปรียบเสมือนก้อน เมฆ ไม่ผลักออก แต่ให้รับรู้ ตั้งชื่อ และปล่อยก้อน เมฆนั้นไปก่อน	-เข้าใจวิธีการอยู่กับ ลมหายใจที่สามารถ ใช้ได้กับทุกศาสนา -เข้าใจประโยชน์ของ การอยู่กับลมหายใจ -สามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับ ตนเองและกับผู้ ประสบปัญหาได้	-เกิดการเตรียมความ พร้อมก่อนเรียน ทำให้มี สมาธิมากขึ้น -รู้สึกสบายตัว โล่ง -ปรับใช้กับตนเองเมื่อมี อารมณ์โกรธ -ปรับใช้กับการทำกิจกรรม กับรุ่นน้อง	1.ความคิดเห็นต่อการ จัดการเรียนการสอน -สาขาสังคมสงเคราะห์ จำเป็นต้องมีการเรียนการ สอนในลักษณะเช่นนี้ เพราะนักสังคมสงเคราะห์ ต้องทำงานกับผู้ใช้บริการที่ มีสภาพปัญหาที่หลากหลาย และส่วนใหญ่เป็นคนชาย ขอบ การออกแบบกิจกรรม ของผู้สอนทำให้ผู้เรียน
อำนาจ	ใช้กิจกรรม นั่ง ยืน และให้อธิบาย ความรู้สึก	-เข้าใจเรื่องอำนาจ 3 แบบ (อำนาจเหนือ อำนาจร่วม และ อำนาจภายใน) -การใช้อำนาจแบบ ต่างๆ	-ปรับใช้กับน้องที่ร่วมกัน ทำงานบ้าน เดิมให้ทำคน เดียว -ปรับใช้กับเพื่อนในการ ทำงานร่วมกัน เดิมคิดและ ตัดสินใจเอง -ปรับใช้กับแฟน เดิมเอา แต่ใจ หลังเรียนมีการ พูดคุยแลกเปลี่ยนกันมาก ขึ้น	เข้าใจและตระหนักถึง ความรู้สึก ความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะ นำไปสู่การประเมินและ ช่วยเหลือได้ตรงกับปัญหา และความต้องการ -ในแต่ละหัวข้อมีความ เชื่อมโยงกันทำให้เข้าใจ เนื้อหามากขึ้น - การนั่งกับพื้นด้วยกันทั้ง
เพศภาวะ	สอนผ่าน ภาพยนตร์ (เรื่อง อำแดงเหมือนกับ นายริด/ precious	-เข้าใจเรื่องความ เป็นธรรมทางสังคม -เข้าใจเรื่องความไม่ เท่าเทียมระหว่าง เพศ เพศภาวะ เพศ วิถีซึ่งเป็นสาเหตุ ความรุนแรง	-มีการนำเรื่องเพศภาวะไป คุยกับแม่เรื่องความเท่า เทียมระหว่างเพศ ไม่ใช่ว่า ผู้หญิงทำไม่ได้ ชายทำได้ -แม่เปิดใจรับฟัง จากที่ ต้องทำงานบ้านเพราะเป็น ผู้หญิง และแม่ให้น้องชาย	อาจารย์และนักศึกษาทำให้ เกิดความเท่าเทียม ความ กล้าแสดงความคิดเห็น เป็น กันเอง และทุกคนมีสำคัญ เท่าเทียมกัน - กิจกรรมการ Grounding การอยู่กับลมหายใจมี

		-เข้าใจคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	ช่วยทำงานบ้านมากขึ้น -เข้าใจการถูกเลือกปฏิบัติของเพศทางเลือก	ประโยชน์ เป็นการเตรียมความพร้อมและอยู่กับสมาชิก - การฟังด้วยหัวใจ ชอบทักษะนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญ ทำได้ง่าย สามารถปรับใช้ได้กับตนเองและคนที่ทำงานด้วย
-รูปแบบการใช้ ความรุนแรง -ความรุนแรงเชิง โครงสร้าง	การจำลอง สถานการณ์	เข้าใจความรุนแรงในแบบต่างๆ รวมถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงและผลกระทบ	เปลี่ยนทัศนคติไม่ซ้ำเติมผู้ประสบปัญหา	2.ความประทับใจ ชอบการนั่งเป็นวงกลม การเรียนการสอนมีกิจกรรม และถามความรู้สึกภายหลังทำกิจกรรม
อัตลักษณ์คน ชายขอบ	กิจกรรม วงกลมนอกวงกลม ใน	-เข้าใจความแตกต่างคนอัตลักษณ์กระแสหลักและคนชายขอบ	มีความตระหนักถึงคนชายขอบที่มีอำนาจน้อยถูกกดขี่ การเข้าถึงบริการหรือแหล่งทรัพยากรจึงเป็นไปได้ยาก	3.ข้อเสนอแนะต่อรายวิชา ควรให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตั้งแต่ในชั้นปีแรกๆ ตลอดจนนำความรู้และรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้กับผู้ใช้บริการและนำมาแลกเปลี่ยน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเรียนการสอนจากประสบการณ์เป็นวิธีการเรียนสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบหนึ่ง ที่ผู้สอนมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนมีปัญญา สามารถเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจเนื้อหา และเข้าใจผู้ใช้บริการซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องทำงานด้วยในอนาคตจากการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันเสียงสะท้อนของนักศึกษาหลังจากการเรียนการสอนยังเป็นข้อยืนยันกับผู้สอนว่าการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับนักศึกษาสาขาสังคมสงเคราะห์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งกับตนเอง ครอบครัว และผู้อื่น (อ้างอิงแหล่งเผยแพร่ใน [website คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม](#))